

SZÓSZÉK – ÚRASZTALA – SZERTARTÁSOK

Gyerő Dávid

Itt van Istened!¹

Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet! – mondja Istenetek. BeszéljeteK szívhez szólóan Jeruzsálemmel, és hirdesséteK neki, hogy letelt rabsága, megbűnhődött bűnéért, hiszen kétszeresen sújtotta az Úr keze minden vétkéért. Egy hang kiált: Építsetek utat a pusztában az Úrnak! Készítsetek egyenes utat Istenünknek a kietlen tájon át! Emelkedjék fel minden völgy, süllyedjen le minden hegy és halom, legyen az egyenetlen egyenessé és a dombvidék síksággá! Mert megjelenik az Úr dicsősége, látni fogja minden ember egyaránt. Elszárad a fű, elhervad a virág, de Istenünk beszéde örökre megmarad. Magas hegyre menj fel, aki örömhírt viszel a Sionnak, harsány hangon kiálts, aki örömhírt viszel Jeruzsálemnek! Kiálts, ne félj! Mondd Júda városainak: Itt van Istenetek!
(Ézs 40,1–5.8–9)

Ha egy mondatban kellene értelmezni az idei ünnepi év jelentését, a vallásszabadság törvénye kihirdetésének és egyházunk megalakulásának 450. évét, én legszívesebben azt mondanám: bárcsak adventünk is lenne ez az év! Bárcsak ne visszanezés lenne, hanem előretéKintés is. Ne csak hálaadás és köszönet, hanem álmódás és tervezés is! Ne csak méltatás és értékelés, hanem bizakodás, többre készülés is! Egy jelképpel mindent elmondva: bárcsak ne hosszú hajú, elszánt teKintetű, Körösfői Kriesch Aladár-os, Liszt Ferenc-es, klasszikus Dávid Ferenc-

¹ Elhangzott 2018. december 8-án Kolozsváron, a Magyar Unitárius Egyház zsinatának ünnepi ülésén.

szobrokat emeltünk volna a múltnak, hanem posztmoderneket is a jövőnek, amelyek üzenetét ma a többség lehet, hogy nem értené pontosan, de amelyek holnap, esetleg azonosak lehetnek volna az unitárius vallás eszméivel.

A vallásos ember gyakorlatában az egyházi év az adventtel kezdődött. Nemcsak a karácsony közelsége miatt volt ez így, amelynek szép jelképéhez, a születéshez jól talált a folytatás: a növekedés, a tanulás, a kiteljesedés. Főként azért volt ez így, mert a kezdés, azaz a születés valójában nem a fogantatással indul, hanem már azelőtt az arra való készüléssel, a ráhangolódással, sőt ha kell: a kiérdeklődés böjtjével. Jól tudjuk, ha valamit igazán akarunk az életben, arra rá kell hangolódni – így volt ez régen az egyházi szolgálattal, és így van ez azóta is, az ember személyes életével is.

Ezért kezdődik előről a vallásos szolgálat minden évben az adventtel: nem a karácsonnyal vagy az újévvvel, hanem az azokra való készüléssel. Mert advent két szóval: lelki idő. Nem az vár jól, aki tervez, aki számol, aki időben megveszi a díszeket és ajándékokat, hanem az, aki hagyja magát meglepni is, aki figyel is, aki nyitott szívvel vágyakozik is, aki megérinthető, megszólítható, elérhető is. Aki megpróbálja megérezni, megsejteni azt is, hogy minek van éppen itt az ideje az életében. Ezért érzem azt, hogy bárcsak ez egész ünnepi év advent is lenne, annak megsejtésére, hogy milyen legyen a következő 450 vagy 250 vagy 50 évünk úgy, hogy jó legyen.

Az Ézsaiás próféta könyvéből választott mai rész klasszikusan adventi üzenet, de jelképe az idej ünnepelésünknek is. Benne van egyfelől a 450 éves múlt, mint Dávid Ferenc és kortársai óta élt hitelődeink drága öröksége. Benne van a jövő, mint egy adventi lehetőség, de benne van mindenekelőtt a ma, ez az édeskeserű jelen, aminek a feladata a kettőt úgy összekötni, hogy a múlt a jövőben megújultan tudjon tovább élni.

Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet – mondja Istenetek. Ezzel kezdődik az adventi üzenet, és ezzel indult a mi ünneplésünk is. Beszéljetelek szívhez szólóan Jeruzsálemmel, és hirdessétek neki, hogy letelt rabsága, és megbűnhődött bűnéért. Jeruzsálem a zsidó és a keresztény vallásban is nemcsak a várost jelenti, hanem annál többet: a népet, a közösséget, az Istenhez tartozó világot is. Idén és ma jelenti a mi magyar unitárius egyházunk egyetemességét is, amelynek az értelméhez és a szívéhez is szólóan beszéltünk, imádkoztunk, prédikáltunk, előadtunk és bemutattunk, lelepleztünk és felavattunk az ünnepi évben.

És volt ez évben valóban vigasztalás és vigasztalódás is azért a sok veszteséért, sérülésért és kárért, amelyet közösségünk a múltban elszenvedett, illetve okozott. Sokszor olyan mélységbe kerülve vártuk a vigaszt, a biztatást, az adventet, hogy a remény helyett a kétség szólt: a holnapot sem fogjuk megérni, nem-

hogy a 450 éves ünnepet. Hogy pusztulásunk mégsem vált valóra, hogy letelt rabságunk, hogy megbűnhődtünk bűneinkért, hogy a nekünk ártók büntetése nem a mi dolgunk, hanem az igazságos és könyörülő Istené, hogy tanultunk a vétkeinkből is, amelyekért százszorosan sújtott az Úr keze – ezeket is éreztük mi is az ünnepi évben, gyógyír volt ez a mi vigasztalódásunkra is, akárcsak a zsidókéra Ézsaiás idején. De vannak ennek a hálás, igyekvő, egységet kereső, a vallásos és nemzeti jellegben egyensúlyra törekvő mai öntudatnak a régi prófétákénál jobb eszközei is a vigasztalódásra.

Saját személyes életünkből tudjuk, hogy megvigasztalódni akkor lehet, amikor a sérülést okozó baj megszűnik, az okozott kár megtérül, és az élet új formában tovább nő. Ki ne tapasztalta volna meg a vigasztalódás könnyítő ízét, amikor a megbántó barát bocsánatot kért, a hűtlen szerető visszajött, s ha nem jött: a válás utáni sötétséget új társ szeretete ragyogta be, ha a rákos daganat hihetetlen módon nem újjult ki, és nem terjedt tovább?

Nemcsak személyes, de közösségi életünkben is így van ez, kedves testvéreim. Unitáriusként is csak akkor tudtunk igazán megvigasztalódni, talpra állni és újrakezdeni, amikor a sérülést okozó baj megszűnt, a keletkezett kár helyreállt, és az élet a régi romokon új formában tovább nőtt. Gondoljunk csak a főtéri templomra Kolozsváron, amelyet katonákkal vettek el tőlünk, amelynek hiányában száz évig magánházaknál kellett imádkozni és gyűjteni az erőt, a reményt és a pénzt ahhoz, hogy újjá tudjuk építeni, itt, ezen a helyen ez újat, és benne az új imádság és az új zsolttár megvigasztaljon. Gondoljuk a régi kollégiumi épületekre, amelyeket szintén elvettek tőlünk, például a közeli zárdára, és amelyek elvesztéséből csak úgy tudtunk megvigasztalódni, hogy újakat építettünk, pl. itt a szomszédban az új kollégiumot, vagy Székelykeresztúron az új gimnáziumot. Ez újjáépítések pedig olyan jól sikerültek, hogy az unitárius középiskolák teljesítménye ma nemcsak vigasz, hanem büszkeség, teljesítmény, mai szóval: brand.

Az ézsaiási gondolat azonban folytatódik, és vele együtt tovább kell haladnia a mi ünnepi gondolatmenetünknek is. Mert vannak helyzetek, amikor vigasztalódás nélkül nem lehet tovább élni – vannak viszont olyan helyzetek is, ahol nem vigaszból kell élni. Egy hang kiált – írja a próféta – Építsetek utat a pusztában az Úrnak! Készítsetek egyenes utat Istenünknek a kietlen tájon át! Emelkedjék föl minden völgy, süllyedjen le minden hegy és halom, legyen az egyenetlen egyenessé, a dombvidék síksággá! Úgy érzem, unitárius adventi eszmélésünknek ebben az irányban kell keresnie a folytatás útját most, midőn az ünnepi év lecsengett, karácsony után újra dolgozni kell, a szolgálatot jobban folytatni kell. A hang pedig, az útmutató és biztató hang nekünk is azt mondja, amit a babiloni fogság után hazatérő és az életet újrakezdő zsidó népnek mondott a próféták által.

Építsetek utat a pusztában az Úrnak! Isten országa építése, Isten teremtő és gondviselő munkájának betöltése a dolgunk továbbra is, de nem akárhol, hanem a pusztában is: ahol még nem volt sem út, sem építés! Ott, ahol nincs egyházi élet, nincs hívő ember, szeretetközösség, nincs istenélmény: ahol mi még nem jártunk, de ahol megjelenni nekünk is kötelességünk, mert várnak. Készítsetek egyenes utat a kietlen tájon át! Nem csak a kies, azaz gazdag és kövér tájakra hív a szolgálat, hanem azokra is, ahol hiányzik az egyenes út, ahol nincs béke, rend és nyugalom, ahol sivár kietlenség van, vagy fényes kábelek műanyag liánjai fojtogatnak – lelki értelemben.

Emelkedjék föl minden völgy, süllyedjen le minden hegy és halom, legyen az egyenetlen egyenessé, a dombvidék síksággá! Más szóval: legyen úgy is, ahogy még nem volt, másként is a megszokotthoz képest, másként is annál, ahogy mások végzik. Úgy, ahol a völgy fent van, nem lent, ahol a hegy és a halom süllyed, nem emelkedik, ahol az egyenetlen kiegyenesedik, a kidomborodó pedig egysíkú lesz. Legyen fordítva is, ne csak úgy, ahogy régen volt, ahogy mindig is jó volt, ahogy beidegződött, ahogy mi szoktuk csinálni, ahogy örököltük.

Ha jól belegondolunk, ezt az építést, ezt a készítést, ezt a felemelkedést és süllyedést már ez ünnepi évben elkezdtük. Ki gondolta volna például, csak pár évvel ezelőtt is, hogy Torda főterén a katolikus templom kertjét mi, unitáriusok ötven évre megkapjuk, és ott a vallásszabadság törvényét megörökítő emlékművet állítunk! Zárójelben jegyzem meg, örül a lelkem mindig, amikor az emlékmű újszerű, jövőbe mutató formáját meglátom! Ki mert volna arról álmodni még az 1990-es vagy a 2000-es években is, hogy a magyar Országgyűlés törvényt hoz a vallásszabadság napja méltatásáról a Kárpát-medencében? Vagy arról, hogy az Európai Parlamentben, Brüsszelben és Strasbourgban konferenciák és kiállítások értékelik az unitárius örökségeket?

Ki gondolta volna, hogy Kolozsvár második legrégebb polgári épületéből, az unitárius püspökök lakásából olyan közösségi intézmény lesz, amelynek mások is a csodájára járnak? És végül ki vette eddig komolyan azt az ígéretet, hogy Bukarestben unitárius ingatlanunk lesz az ottani hívek szolgálatára – de az unitárius értékek szélesebb megjelenítésére is? Lássuk be, nem sok ilyen tapasztalatban volt korábban részünk, és bár megköszöntük, akiknek meg kellett, nem csak egyszer, hanem sokszor, legyünk érte hálásak is és töltsük meg tartalommal!

Utána pedig szolgálatunkkal próbáljuk jobbá tenni ezt az idén megvigasztalt, hálás, nagyra értékelt, világosan többre hivatott egyházat! Ezért, ha egy mondatban kellene értelmezni az ünnepi év folytatását, legszívesebben azt mondanám: ma bárcsak mi is ilyen ézsaiási építéssel is, ilyen újkészítéssel is folytatnók a munkát! Az építést és a készítést pedig nem is épületre vagy ingatlanra vonat-

kozó értelemben mondom, hanem lelki, szellemi jelentésében. Például úgy, hogy új kátét fogalmazunk meg hitelveinkről, új énekeskönyvet rendelünk a zenei életményeinkhez, új liturgiai elemeket fogadunk be az istentiszteletünkbe, és ami számomra a legkedvesebb: új szervezeti, működési elveket keresünk a mai elavult szabályok helyett hatékonyabb intézményi működésünkhöz!

Kedves testvéreim! Elszárad a fű, elhervad a virág, de Istenünk beszéde örökre megmarad – ígéri Ézsaiás próféta a babiloni fogságból hazatérni készülő népnek. Nem arról beszél, hogy nem lesz többé száradás, nem lesz többé hervadás, nem lesz több nehézség vagy fogság, hanem hogy van valami, ami tovább tart, és több ereje van, mint az elmúlásnak: Isten biztató, többre hívó szava, jelenléte. Elszáradt a fű, elhervadt a virág sokszor személyes, családi közösségi múltunkban egyaránt, ahogy elhervad a természetben is minden őszt végén, minden télelőn. Unitárius történelmünk is sok példát tud adni erre, a dési egyezés hiteli megkötéseitől a háromszéki templomfoglalásokon át a huszadik század borzasztó elszáradásaiig.

Sőt száradunk és hervadunk eleget a mában is. Hogy csak egy példát említsek, a változás óta országunkban háromszor tartottak népszámlálást, nagyjából tízévente, s ezek mindenike azt mutatta, hogy minden tíz évben nagyjából tízezer egyházztaggal lettünk kevesebben. Ezt a statisztikai adatot pedig nem árnyalja az a párhuzam sem, hogy más keresztény testvérek ugyanezen időszakban tízszer annyit, százezer egyházztagot veszítettek el minden tíz évben.

A prófétai látomásban azonban nem a hervadás és a száradás a hangsúlyos, hanem az, hogy: Istenünk beszéde örökre megmarad. Mit mond e beszéd? Magas hegyre menj föl, aki örömhírt viszel a Sionnak, harsány hangon kiálts, aki örömhírt viszel Jeruzsálemnek! Kiálts, ne félj! Mondd Júda városainak: itt van Istenetek! Kedves testvéreim! Ünnepi évünk végén lélekben menjünk fel unitárius mivoltunk magas hegyeire, és onnan próbáljunk meg mi is harsány hangon örömhírt kiáltani az erdélyi és magyarországi falvainknak és városainknak. Ez örömhírnek pedig legyen azon egyszerű és nagyszerű tartalma, hogy itt van, velünk van a mi Istenünk is. Itt van, ahol voltunk és vagyunk, de ott is van, ahová még mennünk kell. Velünk van abban, amilyenek voltunk és vagyunk, de abban is, amilyenekké ezután kell válnunk!

Egyház vagyunk, hivatásunk: a vallás mint Isten és emberek közti kötődés erősítése, a hit mint Istenbe vetett bizalom növelése, Isten teremtő és gondviselő jelenlétének kiáltása. Azért fontos ezt hangsúlyozni, mert a kiáltásban teremtő erő van, meggyőződés van, a félelem, a rejtőzködés és lapulás ellentéte van. Nem hiába kapcsolja össze a kettőt a próféta, amikor azt írja: Kiálts, ne félj! Mi, akik

féltünk eleget, rejtőzködtünk eleget, lapultunk eleget, éppen ideje, hogy megkeressük, hogyan lenne a legjobb az unitárius evangéliumot ma kiáltani?

Gyermekkorom legelső kiáltó emlékei édesapám szülőfalujához, az ürmösi házhoz kötnek, az első szobához az utca felől, ahol az ablak alatt kora reggel megállt a csordapásztor, és elkiáltotta hosszan, elnyújtva, azt, hogy: Hajts ki, hó! Kicsit később, körülbelül kéthetente, a falu hírnöke is megállt az Új utcánál, megfújta a trombitáját, hangosan, ércesen, és elkezdte kiáltani a községháza vezetése által épp rábízott üzenetet: Közhírré tétetik a lakosságnak!

Azóta megváltozott a világ, falvainkban a pásztorok már nem kiáltoznak reggelente, a faluhírnökök is letették érces trombitájukat, de a feladat, amit végeztek, más formában megmaradt. Karácsony előtt még jobban érezhető, mint máskor, hogy az emberek örömhírré, jó hírré, evangéliumra vágyanak, ezt kiáltani pedig elsősorban az egyházak dolga. Persze, aki örömhírt akar kiáltani, aki jó hírt akar hozni, annak először meg kell győződnie, hinnie kell, élnie kell a jó hírt, az örömmüzenetet, különben a kiáltás nem lesz hiteles. Aki nincs meggyőződve igazáról, aki nem érzi, hogy ez a földön a legjobb dolog, amit mondhat és amit tehet, az nem tud kiáltani, csak suttogni, puszogni, motyogni.

Ezért éreztem úgy, hogy bárcsak az idejünnepi év adventi idő is lenne, amelyben a múlt valós értékeinek méltatása mellett arra is készülünk, hogy az ünneplés örömeivel eltelve hogyan kell jobban, hangosabban, érthetőbben kiáltani, majd élni a jó hírt: örvendj, ne félj, mert itt van Istened! S ezzel együtt kiáltani és élni azt a sajátosságot, egyediséget, ami csak a miénk, ami megkülönböztet másoktól, ami kiemelkedik, kimagaslik, láthatóvá lesz templomként, hegyként, dombként a vallásos világ térképén. Nem azzal a kiáltással juttatjuk célba az üzenetünk, ami ugyanolyan, mint a többié, amiből még eggyel többre senkinek sincs szüksége, hanem azzal, ami ránk jellemző, ami a miénk, ami unitárius. Kiállni a világ elé, látható helyekre, magas hegyekre, kiáltani a jó hírt, hogy itt van Isten, ahol mi is vagyunk, csak az tud, aki tisztában van önmagával, és vállalja azt, aki – annak minden előnyével és kockázatával együtt.

Mert megjelenik az Úr dicsősége, látni fogja minden ember egyaránt – ígéri a próféta, mi pedig a 450 éves ünnep fényénél higgyük el, hogy úgy van: megjelenik Isten teremtő, gondviselő hatalma bennünk is, rajtunk keresztül is – megjelenik úgy, ahogy bennünk tud, ahogy rajtunk keresztül képes hatni. Higgyük el akkor, amikor az elmúlt 450 évre nézünk és benne érezzük a csodát, hogy megmaradtunk annak, akik voltunk. Higgyük el akkor, amikor szétnézünk a mában, és látjuk az új utak jeleit, tényeit, hívásait, és keressük a hozzájuk kellő erőforrásokat, társakat, lelki és szellemi táplálékokat. És higgyük el akkor is, amikor ilyen adventi készséggel, nyitottsággal és éberséggel a jövőbe nézünk, és nemcsak várjuk, hanem készítjük is a még jobb szolgálat új lehetőségeit. Ámen.